

Öğrencilerde Şiddete Karşı Güven Algısının Belirlenmesi: Hemşirelik Bölümü Örneği

Papatya KARAKURT* Meryem FIRAT** Buse Nur GEDİK***

* Prof. Dr., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Erzincan, Türkiye. ORCID: 0000-0003-0330-9807

** Doç. Dr. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzincan, Türkiye. ORCID: 0000-0002-4193-2299

*** Arş. Gör. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzincan, Türkiye. ORCID: 0000-0003-1098-1888

ÖZET

Bu araştırma hemşirelik bölümü öğrencilerinde şiddete karşı güven algısının belirlenmesi amacıyla yapıldı. Tanımlayıcı türde olan bu araştırmanın evrenini 2022-2023 eğitim-öğretim yılında bir üniversitede Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik bölümünde öğrenim gören 440 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini Nisan 2023 ayında ulaşılan 282 öğrenci oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında "Bilgi Formu", öğrencilerin şiddete karşı güven algılarını belirlemek için "Sağlık Profesyonellerinin Şiddete Karşı Güvenlik ve Güven Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yaş ortalamasının 21.52 ± 1.39 olduğu, %73.8'inin kadın ve %36.5'inin 2.sınıf öğrencisi olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %12.8'inin uygulamada herhangi bir şiddete maruz kaldığı saptanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin ölçek toplamından 39.49 ± 11.01 puan aldıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin yaşı ile Şiddete Karşı Güvenlik ve Güven Ölçeği arasında bir ilişki olmadığı saptanmıştır ($r=.050$ $p>0.05$). Diğer taraftan öğrencilerin cinsiyetine, sınıfına ve uygulamalarda herhangi bir şiddete maruz kalma durumlarına göre ölçek toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Öğrencilerin şiddete karşı güvenlik alt boyut puan ortalamaları 17.57 ± 5.71 , güven alt boyut puan ortalamaları 21.93 ± 8.91 olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin, şiddete karşı, kendilerini yetersiz gördükleri ve güvende hissetmedikleri belirlenmiştir. Öğrencilere yönelik çatışma yönetimi, kişilerarası ilişkiler eğitim planlanan çalışmaların planlanması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci, şiddet, hemşirelik

The Determination of the Perception of Confidence Against Violence in Students: A Case of Nursing Department

ABSTRACT

This study was carried out to determine the perception of trust against violence in nursing students. The targeted population of this descriptive study consisted of 440 student who studying at the Faculty of Health Sciences, Department of Nursing in the 2022-2023 academic year at a university. The sample of the study consisted of 282 students who to reach between April 2023. "Information Form" was used to collect data, and "Health Professionals' Safety and Trust Against Violence Scale" was used to determine students' perceptions of trust against violence. It was determined that the mean age of the students included in the study was 21.52 ± 1.39 , 73.8% were female and 36.5% were second year students. It was determined that 12.8% of the students were exposed to any kind of violence in practice. It was determined that the students participating in the study got 39.49 ± 11.01 points from the scale total. It was determined that there was no relationship between the age of the students and the Security Against Violence and Confidence Scale ($r=.050$ $p>0.05$). On the other hand, it was determined that there was a statistically significant difference between the mean scores of the scales according to the gender, class, and exposure to any violence in the practices ($p<0.05$). The students' mean score for the safety against violence subscale was determined as 17.57 ± 5.71 , and their mean score for the trust subscale was 21.93 ± 8.91 . It was determined that students saw themselves as inadequate and did not feel safe against violence. It is recommended to plan studies on conflict management and interpersonal relations training for students.

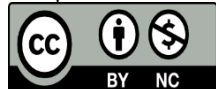
Keywords: Student, violence, nursing

Sorumlu yazar/Corresponding author: busenurgedik.1997@gmail.com

Geliş tarihi/Date of receipt: 25.08.2023

Kabul tarihi/Date of acceptance: 14.11.2023

Atıf için/To cite: Karakurt, P., Fırat, M., & Gedik, B.N. (2023). Öğrencilerde şiddete karşı güven algısının belirlenmesi: Hemşirelik bölümü örneği. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 7(3), 226-234.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution NonCommercial 4.0 International License.

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) şiddeti “Kendine, bir başkasına, grup ya da topluluğa yönelik olarak ölüm, yaralama, ruhsal zedelenme, gelişimsel bozukluğa yol açabilecek ya da neden olacak şekilde fiziksel zorlama, güç kullanımı ya da tehdidinin amaçlı olarak uygulanması” olarak tanımlanmaktadır (WHO, 2023). Şiddet, sosyal medyada ve haberlerde sık sık karşılaşılan bir durum haline gelmektedir. İnsanlığı bu kadar etkileyen şiddet sağlık sektöründe de kendini göstermektedir (Palabıyık & Savaş, 2020). Dünya Sağlık Örgütü, 3 Ekim 2002 yılında, “Sağlık Sektöründe İş Yeri Şiddeti” başlıklı yayınladığı ilk Dünya raporunda şiddetin ardındaki büyük ve genellikle gizli karmaşıklık göz önüne alındığında, şiddeti önleme programlarını başarılı bir şekilde uygulamak için çok çeşitli aktörler gerektiğini belirtmiştir. Şiddet ailelerin, toplumların ve kültürlerin köklerinin derinliklerine indiğinden, şiddeti ve etkilerini tanımak büyük bir cesaret ve metanet gerektirebilir. Sağlık sektöründe iş yeri şiddeti ile ilgili dünya raporunun mesajının yerine getirilmesi gerektiği ve değişimin mümkün olduğu bildirilmiştir. (WHO, 2023). İşyerinde şiddet ise, tüm kuruluşların farkında olması gereken bir konu haline gelmektedir.

Sağlık kuruluşlarında şiddet içerikli davranışlar, sağlık çalışanlarını ve hastalarını olumsuz etkilemektedir (Er ve ark., 2021; Leźnicka & Zielińska-Więczkowska, 2022). Hemşirelik mesleği, işyerinde şiddetin en yaygın türü olan zorbalığın en sık meydana geldiği mesleklerden biridir (Johnston ve ark., 2010). Bu noktada şiddeti ortaya çıkaran nedenler ve önleme yolları konusunda sağlık çalışanlarının algıları ve görüşleri büyük önem taşımaktadır (Yıldız, 2019). Çalışmalar, hemşirelerin %44 ile %85'inin şiddet kurbanı olduğunu tahmin etmektedir ve hemşirelerin %93'ne kadarı işyerinde şiddete tanık olduklarını bildirmektedir (Jacobs & Kyzer, 2010; Quine, 2001). Türkiye’de sağlık çalışanları ile yapılan bir çalışmada şiddete maruz kalan çalışanların %82’si psikiyatri kliniklerinde çalışırken maruz kaldıklarını belirtmektedir (Coşkun & Öztürk, 2010). Başka bir çalışmada ise acil klinik yanında dâhiliye, anestezi klinikleri, yoğun bakımlar da şiddet için riskli alanlar olarak sıralanmıştır (Al ve ark., 2012). Hemşirelik, şiddet riski taşıyan birincil meslek olarak kabul edilmektedir (Christie & Jones, 2013).

Hemşirelik öğrencileri öğrencilik yıllarından başlayarak uygulama alanlarında yer almaktadır. Mesleki deneyim için sağlık sektörü içerisinde bulunan öğrenciler de uygulamaları esnasında şiddet içerikli davranışlara maruz kalabilmektedir (Ergöl & Kürtüncü, 2013). Hemşirelik öğrencileriyle yapılan bir çalışmada hemşirelik öğrencilerinin yaklaşık dörtte biri, sağlık çalışanlarına yönelik yapılan şiddet olayına tanık olup, şiddetin birçok nedeni olduğunu düşündükleri bulunmuştur (Terkeş ve ark., 2021). Bununla birlikte öğrencilerin %18.3’ünün sağlık çalışanına yapılan şiddete ilişkin cezai işlemler konusunda bilgi sahibi olduğu, bunların da %77.8’inin bu cezaların caydırıcı olmadığını düşündüğü bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin %52.5’i medyadaki haber ve dizilerin sağlık çalışanına yönelik şiddet eğilimini arttırdığını düşünmektedir. Şiddetin kaynağının başlıcaları hasta ve yakınlarının özellikleri ve tutumları, sağlık çalışanlarının bu yönde eğitiminde eksiklikler, sistem ve yapı sorunları ile yönetiminin destek konusunda isteksizliği olarak değerlendirilmiştir (Yıldız, 2019).

Şiddet ile baş edebilmek için küresel bilgi tabanının genişlemesine ve yararlı birçok deneyim kazanılmasına rağmen artan şiddet oranlarına bağlı olarak sağlık çalışanlarının güvenlik ve güven düzeyi de olumsuz etkilenebilmektedir (WHO, 2023, Özmen & Koyuncu, 2022; Şengül ve ark., 2019; Yural, 2021; Çelbiş, 2023). Sağlık çalışanlarında güvenlik ve güven düzeyinin tespit edilmesi, tıbbi süreçlerdeki hataların önüne geçmekte ve çalışanların psikolojik sağlığı konusunda çözüm geliştirilmesinde yardımcı olacaktır (Özmen & Koyuncu, 2022). Sağlık çalışanlarının hasta ve hasta yakınları ile iletişim konusunda bilgilendirilmesi, eğitilmesi şiddetin ortaya çıkma hızını düşürebilir. Literatürde iletişim becerilerinin geliştirilmesi, hastaya kendisi için kaygılanıldığını hissettirilmesi ve yeterli ve kapsamlı bilgi verilmesi önleme yolları arasında sayılmıştır (Yıldız, 2019). Sağlık çalışanlarına yönelik şiddetin önüne geçmede toplumun bilinçlendirilmesinin yanı sıra sağlık çalışanlarının şiddetten korunma konusunda eğitilmesinin de önemli olduğu düşünülmektedir. Bu eğitimlerin özellikle lisans düzeyinde verilmesi gerekmektedir (Terkeş ve ark., 2021). Hemşirelik bölümü öğrencileri de sağlık bakım profesyoneli adayları olarak uygulamalarda yer almaktadır. Öğrenciler uygulamalarda sağlık bakım profesyonelleri ile iş birliği içinde çalışmakta, hasta ve hasta yakınlarıyla etkileşimde bulunmaktadır. Sağlık alanında günden güne artan şiddete bağlı olarak o

alandaki çalışanların bu durumlara yönelik güvenlik ve güven düzeyi de olumsuz etkilenebilmektedir. Mesleğe daha atılmadan bu olaylarla karşılaşan öğrencilerin şiddete karşı güven algılarının belirlenip gerekli önlemlerin alınmasına yönelik çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bu araştırma hemşirelik öğrencilerinin maruz kaldıkları şiddet sıklıkları, şiddete karşı güvenlik ve güven algılarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma Tipi

Bu araştırma tanımlayıcı türde bir araştırmadır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini bir üniversitede, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik bölümünde öğrenim gören 440 öğrenci oluşturmaktadır. Bölümde 1.sınıf öğrencilerinin klinik uygulamaya yönelik dersleri olmadıkları için örnekleme alınmamıştır. Araştırmada 2., 3. ve 4. sınıflar arasında örneklem seçim yöntemine gidilmeden araştırmaya katılmayı kabul eden 282 öğrenci örnekleme oluşturmuştur. Yapılan posthoc güç analizi sonucu power değeri 0.80 olarak bulunmuştur.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından hazırlanan “Bilgi Formu”, öğrencilerin şiddete karşı güven algılarını belirlemek için “Sağlık Profesyonellerinin Şiddete Karşı Güvenlik ve Güven Ölçeği” kullanıldı.

Bilgi formu: Bu formda öğrencilerin yaş, cinsiyet, sınıf durumu, şiddete maruz kalma durumunu içeren dört soru yer almaktadır.

Sağlık Profesyonellerinin Şiddete Karşı Güvenlik ve Güven Ölçeği: Ölçek, Kowalenko ve ark. (2012) tarafından geliştirilmiş olup, Şengül ve ark. (2019) tarafından Türkçe’ye uyarlanarak, geçerliği ve güvenilirliği sağlanmıştır. Ölçek, 10’lu likert tipinde olmak üzere 7 maddeden ve 2 boyuttan (güvenlik ve güven) oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 7, en yüksek puan 70’dir. Ölçek, “güvenlik” alt boyutunda 2 ve 3. maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçek, “güvenlik” boyutunda katılımcıların kendilerini ne kadar güvende hissettikleri; “güven” boyutunda ise katılımcıların şiddet yönetme yetenekleri ölçülmüştür. Ölçekten alınan puanın yükselmesi şiddete karşı güvenlik, güven ve şiddet yönetiminin arttığını göstermektedir. Orijinal ölçeği oluşturan maddelerin istendik özelliklerde olması, güvenilirliğinin ve geçerliğinin yüksek olması, bu ölçeğin Türkiye’de sağlık profesyonellerinin şiddete karşı, kendilerini ne kadar yeterli gördüğünü ve ne kadar güvende hissettiklerini belirlemede kullanılabileceğini göstermektedir (Kowalenko ve ark., 2012; Şengül ve ark., 2019). Şengül ve arkadaşları ölçeğin tespit ettikleri Cronbach Alpha değerleri; güvenlik alt boyutu için .806, güven (şiddet yönetimi) .839 ve toplam ölçek için .845’dir. Bu araştırmada ise ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı güvenlik için .61, güven için .95 ve toplam ölçek için .76 olarak tespit edildi.

Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılacak veri toplama formları öğrencilere Google form aracılığı ile öğrenci danışmanları aracılığı ile ortak whatsapp gruplarından link paylaşarak doldurmaları istendi. İkinci sınıf hemşirelik öğrencilerinden başlanarak üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinden veriler 2023 yılı Nisan ayında toplandı.

Verilerin Analizi

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin değerlendirilmesi bilgisayar ortamında, SPSS for Windows 25.0 istatistik programında analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermedikleri Skewness ve Kurtosis kat sayısı analizleri ile değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde sayılar, yüzdelikler, en az ve en çok değerler ile ortalama ve standart sapmaların yanı sıra bağımsız gruplarda t testi, Kruskal Wallis ve Spearman korelasyon analizi kullanıldı. İleri analiz olarak LSD kullanıldı

(Büyüköztürk, 2014). Sonuçlar %95'lik güven aralığında ve anlamlılık $p<0.05$ düzeyinde değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için araştırmanın yapıldığı kurumdan yazılı izin ve Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi'nden Etik Kurul izni (31/03/2023 Protokol No: 03/09) alındıktan sonra araştırmaya başlandı. Ayrıca araştırmada kullanılan ölçek için ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yapan yazarlardan e-mail yoluyla izin alınmıştır. Örneklemi oluşturan öğrencilere araştırmanın amaç ve yararları, araştırmadaki rolleri belirtildi, araştırmaya katılmaya isteklilik, gönüllülük ilkesine özen gösterildi. Öğrenciler online anket formunda araştırmaya ilişkin aydınlatılmış onam doğrultusunda izin verdikten sonra, araştırma sorularını yanıtladı.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, sadece bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü iki, üç ve dördüncü sınıf öğrencileri ile gerçekleştirildiği için elde edilen sonuçlar, tüm hemşirelik öğrencilerine genellenemez. Bu araştırmada elde edilen veriler, kullanılan ölçek ve araştırma grubu ile sınırlıdır.

BULGULAR

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yaş ortalamasının 21.52 ± 1.39 olduğu, %73.8'inin kadın ve %36.5'inin 2.sınıf öğrencisi olduğu belirlendi. Öğrencilerin %12.8'inin uygulamada herhangi bir şiddete maruz kaldığı saptandı.

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı (n=282)

Sosyo-Demografik Özellikler	n	%
Yaş (Ort±SS): 21.52±1.39 (Min:19- Max:29)		
Cinsiyet		
Kadın	208	73.8
Erkek	74	26.2
Sınıf		
2. sınıf	103	36.5
3. sınıf	102	36.2
4. sınıf	77	27.3
Uygulamalarda herhangi bir şiddete maruz kalma durumu		
Evet	36	12.8
Hayır	246	87.2
Toplam	282	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin ölçekten aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında; güvenlik alt boyutundan 17.57 ± 5.71 , güven alt boyutundan 21.93 ± 8.91 ve ölçek toplamından 39.49 ± 11.01 puan aldıkları belirlendi (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin Sağlık Profesyonellerinin Şiddete Karşı Güvenlik ve Güven Ölçeği Puan Ortalamaları (n=282)

Ölçek	Minimum	Maximum	Ort. ± SS
Güvenlik Alt Boyutu	3.00	30.00	17.57±5.71
Güven Alt Boyutu	4.00	40.00	21.93±8.91
Ölçek Toplam	7.00	70.00	39.49±11.01

Tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin yaşı ile Şiddete Karşı Güvenlik ve Güven Ölçeği arasında bir ilişki olmadığı saptandı ($p>0.05$). Diğer taraftan öğrencilerin cinsiyetine, sınıfına ve uygulamalarda herhangi bir şiddete maruz kalma durumlarına göre ölçek toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlendi ($p<0.05$). Erkek öğrencilerin puan ortalaması

Araştırma Makalesi / Research Article

daha yüksek bulunmuştur. Sınıf durumuna göre farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan ileri analizde (LSD); 3. sınıfların puanlarının 2. ve 4. sınıfların puanlarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Uygulamalarda herhangi bir şiddete maruz kalanların puan ortalaması daha düşük bulunmuştur.

Tablo 3. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Sağlık Profesyonellerinin Şiddete Karşı Güvenlik ve Güven Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=282)

Sosyo-Demografik Özellikler	Güvenlik	Güven	Ölçek Toplam
Yaş (Ort±SS):21.52±1.39 (Min:19- Max:29)	r=-.023 p=.700	r=.077 p=.199	r=.050 p=.401
Cinsiyetiniz			
Kadın	17.21±5.75	21.32±8.44	38.53±10.15
Erkek	18.57±5.52	23.62±9.97	42.19±12.80
Test – p (t/p)	t=-1.760 p=.079	t=-1.916 p=.056	t=-2.476 p=.014
Sınıf			
2. sınıf	17.84±5.45	21.38±8.53	39.21±9.61
3. sınıf	17.95±5.79	23.20±9.10	41.15±11.81
4. sınıf	16.70±5.92	20.97±9.07	37.68±11.46
Test – p (KW/p)	KW=3.322 p=.190	KW=3.330 p=.189	KW=7.142 p=.028
Uygulamalarda herhangi bir şiddete maruz kalma durumu			
Evet	14.31±5.49	20.86±8.04	35.17±7.61
Hayır	18.04±5.60	22.08±9.04	40.13±11.29
Test – p (t/p)	t=-3.753 p=.000	t=-.767 p=.444	t=-2.550 p=.011

r: Spearman korelasyon analizi, t: bağımsız gruplarda t testi, KW:Kruskall Wallis

Araştırmaya katılan öğrencilerin güvenlik alt boyutunda kendilerini ne kadar güvende hissettiklerine bakıldığında en yüksek puan ortalamasını (6.39±2.54) “Gelecek 6 ay içinde çalışırken bir hasta tarafından yapılan bir saldırı sonucu yaralanmaya uğrayabileceğimi düşünüyorum” maddesinden aldıkları belirlendi. Güven alt boyutunda ise şiddeti yönetme yeteneklerine bakıldığında en yüksek puan ortalamasını (5.55±2.41) “Size veya iş arkadaşlarınıza küfreden hastaları veya ziyaretçileri yönetme yeteneğiniz var mıdır?” maddesinden aldıkları saptandı. Öğrencilerin şiddete karşı güvenlik ve güven algılarının yetersiz düzeyde olduğu belirlendi.

Tablo 4. Öğrencilerin Sağlık Profesyonellerinin Şiddete Karşı Güvenlik ve Güven Ölçeği Maddelerine Göre Ortalama Puan Dağılımları (n=282)

Ölçek Maddeleri	Min	Max	Ort. ± SS
Güvenlik Alt Boyutu	1.00	10.00	4.84±2.60
1- Hastanede çalışırken kendimi güvende hissediyorum (Yaptığım iş nedeniyle şiddete uğramam).			
2-Gelecek 6 AY içinde çalışırken bir HASTA tarafından yapılan bir saldırı sonucu yaralanmaya uğrayabileceğimi düşünüyorum	1.00	10.00	6.39±2.54
3-Gelecek 6 AY içinde çalışırken bir ZİYARETÇİ tarafından yapılan bir saldırı sonucu yaralanmaya uğrayabileceğimi düşünüyorum	1.00	10.00	6.34±2.50
Güven Alt Boyutu	1.00	10.00	5.46±2.38
4- Bir hastanın veya ziyaretçinin AJİTASYONUNU VEYA SÖZEL kışkırtmasını yönetme yeteneğiniz var mıdır?			
5- Size veya iş arkadaşlarınıza KÜFÜR EDEN hastaları veya ziyaretçileri yönetme yeteneğiniz var mıdır?	1.00	10.00	5.55±2.41
6- Kendinizi veya iş arkadaşlarınızı FİZİKSEL OLARAK TEHDİT EDEN hastaları veya ziyaretçileri yönetme beceriniz var mıdır?	1.00	10.00	5.53±2.39
7-Kendinize veya iş arkadaşlarınıza karşı FİZİKSEL ŞİDDET uygulayan hastaları veya ziyaretçileri yönetme yeteneğiniz var mıdır?	1.00	10.00	5.38±2.41
Ölçek Toplam	7.00	70.00	39.49±11.01

TARTIŞMA

Şiddet birine zarar verme amacıyla kasıtlı bir şekilde uygulanan fiziksel ya da sözlü saldırdır. Sağlık alanında çalışan bireyler, iş yeri şiddetinin önde gelen hedef grubunu oluşturmaktadır. Sağlık alanında çalışanların diğer alanlarda çalışan bireylerden 16 kat daha fazla şiddetle karşı karşıya kalma riskinin olduğu saptanmıştır (Sarcana, 2013). Bu da sağlık çalışanlarının iş yerinde zarar görme risklerinin polislerden, askerlerden, öğretmenler ve hatta yine hastanede emniyet için görev yapan güvenlik görevlilerinden daha fazla olduğunu göstermektedir. Ulusal ve uluslararası çalışmalar incelendiğinde çalışmaların çoğunlukla sağlık çalışanlarına yönelik şiddet insidansının belirlenmesine yönelik yapıldığı görülmüştür (Roche, 2010; Toska ve ark., 2023; Yıldız, 2019; Coşkun & Öztürk, 2010). Çalışanların güvenlik ve güven algılarına yönelik oldukça sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır (Çelbiş, 2023; Özmen & Koyuncu, 2022; Şengül ve ark., 2019; Yural, 2021). Bu araştırma daha öğrencilik yıllarında hastane ortamına giren hemşirelik öğrencilerinde şiddete maruziyet ve şiddete karşı güvenlik ve güven algısına yönelik yapılmış ilk çalışmadır. Bundan dolayı bu bölümde hemşirelik öğrencilerin maruz kaldıkları şiddet, güvenlik ve güven algıları benzer çalışmalar ile tartışılmıştır.

Bu çalışmada tüm katılımcıların şiddete karşı güvenlik ve güven ortalamaları 39.49 ± 11.01 , güvenlik alt boyut ortalaması 17.57 ± 5.71 ve güven alt boyut ortalaması 21.93 ± 8.91 bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en düşük puanın 7 ve en yüksek puanın 70 olduğu ve alınan puan arttıkça güvenlik ve güven algısının arttığı göz önüne alındığında hemşirelik öğrencilerinin güven ve güvenlik algılarının yetersiz olduğu söylenebilir. Yural (2021) doktor, hemşire, ebe ve sağlık yöneticileriyle yapmış olduğu çalışmada güven alt boyutundan 6.87 ve güvenlik alt boyutundan 4.56 puan aldıklarını bildirmiştir (Yural, 2021). Benzer şekilde Şengül ve arkadaşlarının (2019) ölçek geçerlilik güvenilirlik çalışmasında, çalışanların güvenlik alt boyutundan 4,68 güven alt boyutundan 6.20 ve ölçek genel ortalamasından 5.55 puan aldıkları bildirilmiştir (Şengül ve ark., 2019). Ayrıca Çelbiş (2023) yapmış olduğu çalışmada sağlık personellerinin güvenlik düzeylerini 5.86 ve güven düzeylerini 6.72 olarak bildirmiştir. Bireyler sağlık hizmeti verirken şiddete uğrayabileceklerini düşünmektedirler ve kendilerini güvende hissetmemektedirler (Çelbiş, 2023). Bu sonucun alınmasında şiddet deneyiminin olumsuz etkisi olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmanın bulguları ulusal literatüre göre daha yüksek bulunmuştur. Bu sonucun ortaya çıkmasında örneklem gruplarının farklılığından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu bulgular doğrultusunda sağlık alanında çalışan bireylerin iş yerlerinde kendilerinin güvende hissetmedikleri ve şiddeti yönetme konusunda kendilerinin yeterli bulmadıkları görülmüştür.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin uygulamada herhangi bir şiddete maruz kalma durumlarının şiddete karşı güvenlik ve güven düzeyleriyle ilişkili olduğu, uygulama esnasında sözel veya fiziksel bir şiddete maruz kalan öğrencilerin daha düşük Şiddete Karşı Güvenlik ve Güven Ölçeği Puan ortalamasına sahip olduğu hem güven hem de güvenlik alt boyutundan daha düşük puan aldıkları belirlenmiştir. Ayrıca hemşirelik öğrencilerinin %12.8'i uygulamalar esnasında şiddete maruz kaldığını bildirmiştir. Benzer şekilde öğrencilerin uygulamada herhangi bir şiddete maruz kalma durumunda kendilerini daha az güvende hissettikleri ve şiddeti yönetme de daha az başarılı olduklarını düşündükleri görülmektedir. Hahn ve arkadaşlarının (2012) yapmış oldukları çalışmada sağlık personellerinin yarısının son on iki ayda ve %11'nin son bir hafta içerisinde hasta veya ziyaretçisi tarafından şiddete maruz kaldığını bildirmiştir (Hahn ve ark., 2012). Benzer şekilde Roche ve arkadaşları (2010) hemşirelerin yarısından fazlasının son beş vardiya içerisinde şiddete yönelik davranışlarla karşılaştıklarını hissettiklerini bildirmiştir (Roche ve ark., 2010). Gökçe ve Dündar (2008) doktor ve hemşirelerle şiddete maruziyet sıklığını araştırdığı çalışmasında %85.9'unun son bir yıl içerisinde sözel veya fiziksel bir şiddete maruz kaldığını bildirmiştir (Gökçe & Dündar, 2008). Çalışma sonuçlarına ve literatürdeki diğer çalışmalara bakıldığında sağlık çalışanlarının şiddete maruziyetlerinin yüksek olduğu görülmektedir. Bu çalışmada şiddete karşı maruziyetin daha düşük bulunmasının öğrenci hemşirelerin hastane ortamında çalışanlardan daha az zaman geçirmelerinden de kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Artan şiddet maruziyetiyle beraber sağlık çalışanlarının kendilerini buldukları birimde güvende hissetmemelerine neden olmaktadır. Yural (2021) yapmış olduğu çalışmada artan şiddet deneyiminin güvenlik düzeyi ile ilişkili olduğunu belirtmiştir (Yural,

2021). Ancak çalışmamızda şiddet deneyimiyle beraber güven alt boyut ortalamalarının da düştüğü görülmüştür. Yural çalışma sonucumuzun aksine artan şiddet deneyiminin şiddeti yönetimine yönelik güven alt boyutunu artırdığını bildirmiştir (Yural, 2021). Bu sonucun alınmasında öğrenci hemşirelerinin deneyimlerinin sınırlı kalmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bu araştırmadaki sonuçlara göre kadın katılımcıların ölçek toplam puan ortalamaları erkek katılımcılara göre daha düşük bulunmuştur. Bu sonuca göre kadın katılımcıların çalıştıkları süre içerisinde kendilerini güvende hissetmedikleri, şiddete maruz kalma durumunda şiddeti yönetme becerilerine erkek katılımcılara göre daha az güven duydukları söylenebilir. Benzer şekilde, Yural (2021) çalışmasında erkek katılımcıların güven alt boyutundan kadın katılımcılara göre daha yüksek puan aldıklarını bildirmiştir (Yural, 2021). Ayrıca, Çelbiş (2023) bir vakıf üniversitesinde çalışan sağlık personeliyle yapmış olduğu çalışma sonuçları da bu araştırma bulgularını destekler niteliktedir (Çelbiş, 2023). Bu sonuca göre hasta veya hasta yakınları tarafından sözel veya fiziksel saldırıya ya da tehdidi yönetebilme becerilerinin erkeklerde kadınlara göre daha fazla olduğu söylenebilmektedir, ancak güvenlik alt boyutuna bakıldığında her iki cinsiyetten katılımcıların da kendilerini çalıştıkları birimde güvende hissetmedikleri söylenebilir.

Bu araştırmada öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça ölçek toplam puan ortalamalarının da arttığı bulunmuştur. Üçüncü sınıfların puanlarının 2. ve 4. sınıfların puanlarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ancak artan yaş ile şiddete karşı güven ve güvenlik düzeyleri arasında anlamlı bir sonuç bulunamamıştır. Daha önce öğrencilere yönelik yapılmış bir çalışma bulunmadığından bu sonucun artan sınıf düzeyi teorik bilgiyi de artırmaktadır. Çelbiş'in (2023) çalışması bu araştırma sonucunu destekler niteliktedir. Çelbiş (2023) güven düzeylerinin yaşa göre anlamlı bir farklılık oluşturmadığını bildirmiştir (Çelbiş, 2023). Artan bilgi birikimiyle beraber tecrübe ve kendine güvenin artması, etkili iletişim yöntemlerinin öğrenilmesi, çatışma yönetim becerilerinin gelişmesinin etkili olduğu düşünülmektedir. Bu konuda ileri çalışmaların yapılması önerilmektedir. Ancak artan yaş öğrenci örnekleminde deneyim ve bilgi birikiminin göstergesi olmamaktadır. İkinci sınıf olup son sınıf öğrencisinden daha büyük yaşa sahip olabilir. Bu açıdan bakıldığında yaş ortalamasının güven ve güvenlik algısını etkilemediği söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin büyük çoğunluğunun uygulama esnasında herhangi bir şiddete maruz kalmadığı saptanmıştır. Öğrencilerin şiddete karşı güvenlik, güven ve şiddet yönetimine yönelik algılarının yetersiz olduğu, şiddete karşı, kendilerini yetersiz gördükleri ve güvende hissetmedikleri belirlenmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin yaşının şiddete karşı güvenlik ve güven algılarını etkilemediği, cinsiyet, sınıf ve uygulamalarda herhangi bir şiddete maruz kalma durumlarının şiddete karşı güvenlik ve güven algılarını etkilediği saptanmıştır. Öğrencilerin şiddete karşı kendilerini güvende hissetmeleri ve şiddete karşı kendilerini yeterli düzeyde bulmalarına yönelik; çatışma çözme becerileri, yasal haklar, şiddetle karşı karşıya kaldıklarında hangi adımların atılabileceğinin öğretilmesi gibi eğitimler planlanabilir. Benzer şekilde hemşirelik öğrencilerinin eğitimlerini aldıkları fakültelerin müfredatına bu eğitimler eklenebilir. Ayrıca hemşirelik öğrencilerinin güvende hissetmelerini sağlamak amacıyla güvenlik görevlileri sayısının artırılması gerekmektedir. Öğrencilerin şiddete maruz kaldıkları durumlarda hukuki talepte bulunma konusunda cesaretlendirilmeli ve desteklenmelidir. Çalışma sonuçları dikkate alındığında şiddete yönelik öncül faktörlerin belirlenmesi ve sonuçlarının ortaya konulması politika yapıcılara yol göstermesi açısından fayda sağlayacaktır.

ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Bu çalışmada Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Etik Kurulu'ndan etik kurul onayı (Tarih: 31.03.2023- Protokol No: 03/09) alınmıştır.

YAZAR KATKI ORANI

Fikir/kavram: PK, MF, BNG; Tasarım: PK, MF, BNG; Veri toplama: PK, MF, BNG; Veri işleme: PK, MF, BNG; Analiz ve/veya yorum: PK, MF, BNG; Kaynak tarama: PK, MF, BNG; Makalenin yazımı: PK, MF, BNG; Eleştirel inceleme: PK, MF, BNG

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

FİNANSAL DESTEK

Herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

KAYNAKLAR

Al, B., Zengin, S., Deryal, Y., Gökçen, C., Yılmaz, D.A., & Yıldırım, C. (2012). Increased violence towards health care staff. *The Journal of Academic Emergency Medicine*, 11 (2), 115-24.

Büyükoztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Akademi Yayınları.

Ergöl, Ş. & Kürtüncü, M. (2013). Hemşirelik Öğrencilerinin Uygulama Alanlarında Karşılaştıkları Şiddet. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3 (1), 65-69.

Christie, W., & Jones, S., (2014). Lateral violence in nursing and the theory of the nurse as wounded healer. *The Online Journal of Issues in Nursing*, 19 (1), 27-36.

Coşkun, S. & Öztürk, A. T. (2010). Bakırköy ruh sağlığı ve sinir hastalıkları eğitim ve araştırma hastanesi hemşirelerinde şiddete maruz kalma durumlarının incelenmesi. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 3(3), 16-23.

Çelbiş, B. (2023). Sağlık çalışanlarına yönelik şiddet ve çalışanların tükenmişlik düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi. [Yüksek Lisans Tezi, İstinye Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sağlık Yönetimi Ana Bilim Dalı]. Erişim: Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (ID: 792360).

Er, T., Ayoğlu, F. & Açıkgöz, B. (2021). Sağlık çalışanına yönelik şiddet: Risk faktörleri, etkileri, değerlendirilmesi ve önlenmesi . *Turkish Journal of Public Health*, 19 (1), 69-78.

Gökçe, T. & DüNDAR, C. (2008). Samsun ruh ve sinir hastalıkları hastanesi'nde çalışan hekim ve hemşirelerde şiddete maruziyet sıklığı ve kaygı düzeylerine etkisi. *Journal of Turgut Ozal Medical Center*, 15(1), 25-28.

Hahn, S., Hantikainen, V., Needham, I., Kok, G., Dassen, T., & Halfens, R. J. (2012). Patient and visitor violence in the general hospital, occurrence, staff interventions and consequences: A cross-sectional survey. *Journal Of Advanced Nursing*, 68(12), 2685–2699.

Jacobs, D., & Kyzer, S. (2010). Upstate AHEC lateral violence among nurses project. *South Carolina Nurse*, 17(1), 1.

Johnston, M., Phantharath, P., & Jackson, B. S. (2010). The bullying aspect of workplace violence in nursing. *Journal of Nursing Administration Healthcare Law Ethics and Regulation*, 12(2), 36-42.

Kingma, M. (2001). Workplace violence in the health sector: a problem of epidemic proportion. *International Nursing Review*, 48(3), 129–130.

Kowalenko, T., Cunningham, R., Sachs C.J., Gore, R., Barata, I.A., Gates, D., & McClain, A. (2012). Workplace violence in emergency medicine: current knowledge and future directions. *The Journal of Emergency Medicine*, 43(3), 523-531.

Leźnicka, M. M., & Zielińska-Więczkowska, H. (2022). Violence in the workplace. The occurrence of the phenomenon in relation to health care workers. *Psychiatria Polska*, 1-12.

Araştırma Makalesi / Research Article

Özmen, S. & Koyuncu S. (2022, February 18-20). Sağlık çalışanlarının şiddete karşı güvenlik ve güven düzeylerinin incelenmesi üzerine bir araştırma [Full text report]. 4th International Congress of Multidisciplinary Studies in Medical Sciences, Antalya, Turkey.

Palabıyık, A. & Savaş, A. R. (2020). Şiddet kavramı üzerine sosyolojik bir değerlendirme. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*,7(54), 1537-1546.

Quine, L. (2001). Workplace bullying in nurses. *Journal of Health Psychology*, 6(1), 73-84.

Roche, M., Diers, D., Duffield, C., & Catling-Paull, C. (2010). Violence toward nurses, the work environment, and patient outcomes. *Journal of nursing scholarship: An official publication of Sigma Theta Tau International Honor Society of Nursing*, 42(1), 13–22.

Sarcan E. (2013). Toplumun sağlık çalışanlarına uygulanan şiddete bakış açısı. [Tıpta Uzmanlık Tezi, Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi Acil Tıp Ana Bilim Dalı]. Erişim: Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (ID: 329860).

Şengül, H., Bulut, A., & Özgüleş, B., (2019). Sağlık profesyonellerinin şiddete karşı güvenlik ve güven ölçeği Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliğinin yapısal eşitlik modeli ile sınanması, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(67), 973-979.

Terkeş, N., Bedir, G., & Değirmenci, K. (2021). Hemşirelik öğrencileri bakış açısıyla “sağlık çalışanlarına yönelik şiddet”. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 6(2), 57-62.

Toska, A., Saridi, M., Christakis, A., Gotsi, S., Fradelos, E. C., Papageorgiou, G., & Souliotis, K. (2023). Frequency and impacts of verbal abuse on healthcare workers in a secondary healthcare structure in Greece. *Cureus*, 15(2), 35406.

World Health Organization. (WHO). (2023). World report on violence and health. <https://www.who.int/publications/i/item/9241545615> adresinden 14 Ağustos 2023 tarihinde alınmıştır.

Yıldız, M. S. (2019). Türkiye’de sağlık çalışanlarına yönelik şiddet: Ankara ilinde araştırma. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 22(1), 135-156.

Yural, B. (2021). Sağlık çalışanlarının şiddete karşı güvenlik ve güven algılarının incelenmesi. [Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sağlık Yönetimi Ana Bilim Dalı]. Erişim: Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (ID: 695688).